

УДК 811.111-26'271.1'255.4

С.А. ОСТАПЕНКО,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Криворізького інституту ПВНЗ
«Кременчуцький університет економіки,
інформаційних технологій і управління»*

ПЕРЕДАЧА СИТУАТИВНОЇ ПРИКРІПЛЕНОСТІ РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ ДЖ. МАКСПЕДЕНА «РОБІН ГУД»

У статті аналізуються елементи і ситуативна прикріпленість розмовного мовлення в романі Дж. Макспедена «Робін Гуд» на всіх рівнях мови та способи перекладу розмовної лексики з урахуванням контекстуальної прикріпленості, що їх використала І. Базилянська в процесі перекладу роману українською мовою. Автор також вказує на трансформації, застосовані в процесі перекладу.

Ключові слова: контекстуальна прикріпленість, розмовна мова, трансформація, стилістичні засоби, відповідник, описовий переклад.

Художній переклад справедливо вважається одним із найскладніших. Цей вид перекладу необхідно виконати так, щоб атмосфера сюжету, стиль автора збереглися повною мірою. Перед перекладачем постає завдання зробити текст цікавим, зберегти стилістику, передати задум автора, враховуючи менталітет читача, національні особливості його рідної мови, історію його країни, потенційні знання про контекст, в якому відбуваються події, описані у творі. Отже, дотримання принципу контекстуальної прикріпленості є дуже важливим аспектом, який треба брати до уваги в процесі художнього перекладу.

Питаннями характеристики розмовного мовлення займалися такі вчені-лінгвісти, як І. Арнольд [1], Л. Єфімов [2], А. Гальперін [3]; питання перекладу елементів розмовної мови висвітлено в працях В. Карабана [4], І. Алексєєвої [5], І. Корунця [6]. У праці «Порівняльна стилістика української та англійської мов» [7] О. Дубенко визначає поняття та принципи ситуативної прикріпленості розмовного мовлення.

Як відомо, процес перекладу не є простою заміною одиниць однієї мови одиницями іншої мови. Навпаки, це складний процес, що включає ряд труднощів, які необхідно долати перекладачеві. Одним із прийомів, які допомагають перекладачеві, є трансформації. Перекладацькі трансформації (заміни) відбуваються через неповну спільність чи відмінність англійської та української мов. Інтерес до проблеми перекладацьких трансформацій з боку лінгвістів та їх всебічне вивчення є в курсі теорії і практики перекладу вже традиційними. Такі широко відомі лінгвісти, як О. Швейцер, Я. Рецкер, Л. Бархударов, В. Комісарів, А. Федоров, Є. Бреус та багато інших присвятили дослідженню перекладацьких трансформацій свої численні статті та монографії.

Роман Дж. Макспедена «Робін Гуд» – не перша й не остання згадка про найулюбленішого героя англійського народу – відважного розбійника Робін Гуда та його вірних друзів. Книга повною мірою розкриває особливості розмовного мовлення того часу. Перекладом цього роману українською мовою займалися такі перекладачі, як І. Базилянська, Л. Солонько, Ю. Юра та ін.

Але жоден з цих вчених не дослідив особливості мовлення головних героїв з точки зору контекстуальної прикріпленості розмовної лексики. Актуальність роботи визначається недостатнім вивченням цієї теми, зокрема питання про збереження характерних особливостей мови головних героїв твору в процесі перекладу з урахуванням принципів контекстуальної прикріпленості розмовного мовлення, а також спробою з'ясувати, за допомогою яких перекладацьких трансформацій автор перекладає текст оригіналу, щоб досягти якомога точного перекладу розмовного мовлення з урахуванням особливостей розмовності в мові оригіналу та мові перекладу.

Мета статті полягає в тому, щоб методом аналізу встановити особливості перекладу розмовної мови в романі «Робін Гуд» на українську мову з урахуванням її контекстуальної прикріпленості. Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення таких завдань:

1) виявити елементи і ситуативну прикріпленість розмовного мовлення в романі Дж. Макспедена «Робін Гуд» на всіх рівнях мови;

2) проаналізувати способи перекладу розмовної лексики з урахуванням контекстуальної прикріпленості, що їх використовувала І. Базилянська, а також трансформації, застосовані в процесі перекладу;

3) порівняти прояви розмовності в оригіналі роману та його перекладі.

У результаті дослідження нами було проаналізовано оригінал роману Дж. Макспедена «Робін Гуд» [9] та його переклад, виконаний І. Базилянською [8], та виявлено характерні ознаки розмовності на всіх рівнях мови.

1. На фонетичному спостерігається безліч випадків використання ономації, при перекладі якої І. Базилянська зверталась до таких трансформацій, як логізація, пошук варіативного відповідника та антонімічний переклад; звуконаслідування, а також використання «прізвиськотворення», властивого англійській мові.

Одним із яскравих прикладів використання ономації є речення:

A roar of laughter greeted this sally. – Лісники зустріли ці слова образливим сміхом [8, с. 11].

У цьому випадку, з огляду на контекст подій, автор проігнорував ономацію та застосував описовий переклад: *roar* – образливий сміх. Також слід відзначити явище логізації, яке проявляється в тому, що в цьому контексті слово *roar* має такі значення: *регін*, *реготня*, *регіння*, *сміхотня*, *хихотіння*, *хихотання*, але, зважаючи на те, що видавництво позиціонує оповідання як дитячу літературу, перекладач використала літературний аналог цього слова. Також явище логізації в цьому реченні проявляється в заміні слова *sally* (дотепна репліка) його літературним відповідником – *ці слова*.

У деяких випадках І. Базилянська при перекладі використовувала словниковий відповідник слова-ономації:

«I am *whistling* to keep my courage up», replied Robin. – «Я *насвистую*, щоб було не так страшно», – відповів Робін [8, с. 30].

У цьому прикладі з метою зняття конфлікту між лексичною та граматичною сполучуваністю мовних одиниць у вихідній мові та мові перекладу І. Базилянська зверталась до антонімічного перекладу: *to keep my courage on* – щоб було не так страшно.

Ще одним проявом розмовності є використання звуконаслідувань:

«To-rol-o-rol-e-loo! he caroled», making as though to depart. – «Тор-льо-льо-роль-льо-льо!» – заспівав він, рушаючи з місця [8, с. 59].

Ми можемо помітити, що в цьому випадку для передачі колориту мовлення та збереження контексту перекладач використовувала таку форму транскодування, як транслітерування.

У деяких випадках І. Базилянська передає звуконаслідування його словниковим відповідником:

Whack! Parried the other. Whack! Whack! Whack! Whack! –

– Ба-бах!

– Ба-бах! – відповів його суперник.

– Ба-бах! [8, с. 50].

Але такий спосіб перекладу не можна назвати калькуванням, тому що автор все ж таки передає експресивність лексики на графічному рівні.

Як відомо, англійській розмовній мові властиво використання прізвиськ. Саме тому в творі зустрічається багато іменників, що позначають прізвиська людей, в тому числі й історичних: King Richard – Король Ричард Левине Серце [8, с. 183]. Прізвиська людей – історичні, не залежні від контексту, та прізвиська героїв у художньому тексті, які служать для характеристики персонажу, передаються із збереженням семантики кореневої морфеми [1, с. 186]: Little John – Маленький Джон [8, с. 22], Will Scarlet – Вілл Пурпуровий [8, с. 64] тощо.

Але є в тексті й прізвиська, що «не говорять», які в процесі перекладу передаються за допомогою транскрибування. Роман «Робін Гуд» не є винятком: Friar Tuck – Ченець Тук [8, с. 74], Allan-a-Dale – Алан Дейль [8, с. 74].

Якщо для англійської мови процес «прізвиськотворення» є типовим, то в українській мові використання прізвиськ має більш обмежений, камерний характер, що викликає ряд проблем у процесі їх перекладу. Враховуючи це, І. Базилянська, дотримуючись контекстуальної прикріпленості, використовує дослівний переклад деяких прізвиськ з метою пояснити читачеві їх походження:

Rob in the Hood – for such the lady called you. – Роб у каптурі – так, здається, назвала вас та гарна леді [8, с. 22].

При перекладі цього речення І. Базилянська зверталась до експресивації – замість того, щоб перекласти слово *lady* його словниковим відповідником, «леді», вона додає до нього ще епітет «гарна».

2. Аналізуючи роман «Робін Гуд», ми зробили висновки, що на стилістичному рівні автором вжито такі елементи розмовності, як архаїзми, ідіоми та діалектизми.

При перекладі архаїзмів І. Базилянська зверталась до модернізації, враховуючи те, що багато англійських діалектизмів є незрозумілими сучасному українському читачеві:

«Tis he that hath but now so soundly cracked the crown of Eric of Lincoln», was the reply. – «Та це ж він нещодавно побив Еріка з Лінкольна», – відповіли йому [8, с. 43].

Як відомо, слово *hath* є застарілою формою сучасного *has*, а архаїзм *tis* з роками трансформувався в сучасне *this*. Саме в цьому прикладі модернізація проявляється в тому, що автор переклав англійські архаїзми не їх українськими словниковими відповідниками, а сучасною лексикою, адаптувавши тим самим текст для сучасного читача.

У процесі перекладу архаїзмів трапляються також випадки контекстуальної заміни:

«By Saint George!» muttered the knight. – «Сили небесні!» – пробурмотав Чорний Лицар [8, с. 190].

Не всім потенційним читачам роману відомо, що Святий Георгій або Георгій Побідоносець – християнський мученик, який вважається захисником Великої Британії. Тому перекладач влучно замінила його ім'я на стійкий ідіоматичний вираз «сили небесні», який характерний для української мови. Також при перекладі І. Базилянська мала на увазі інший ідіоматичний вираз, пов'язаний із іменем Святого Георгія, *by George!*, який можна перекласти як «їй-богу, їй-бо, ей-богу, бігме, чесне слово» тощо.

У творі трапляються приклади експресивного перекладу ідіом. Найяскравішим прикладом цього явища є словосполучення *by my troth*, яке І. Базилянська переклала, як експресивний вираз, притаманний українській розмовній мові – «їй-бо» [8, с. 15], у той час, як словниковим еквівалентом цієї ідіоми в українській мові є вираз «чесне слово». Тож на цьому прикладі ми не можемо не побачити використання прийому експресивації, який зумовлено контекстуальною прикріпленістю та історичним бекграундом твору.

Іншим випадком звернення до експресивації при перекладі ідіоми є таке речення: You shamed the Sheriff e'en as I had hoped to do. – Ви збили пиху з шерифа не гірше, ніж це зробив би я [8, с. 22].

Словниковим відповідником дієслова *to shame* є дієслова «соромити, осоромлювати, страмити, присоромлювати» та більш експресивні «ганьбити; паплюжити; неславити, знеславлювати, ославляти, ославлювати, уводити в славу (в неславу), бештати» тощо. І. Базилянська використовує експресивний вираз «збити пиху» саме для того, щоб підкреслити емоційність мовлення, зробити його яскравішим та колоритнішим.

У романі «Робін Гуд» також наявні приклади антонімічного перекладу ідіоматичних виразів:

By my life, you can hit hard! – Щоб я здох, ти таки вмієш бити! [8, с. 27].

У деяких випадках І. Базилянська переклала ідіоми їх словниковими відповідниками без застосування жодних трансформацій:

Heaven bless ye, good Robin. – Дай тобі Боже здоров'я, добрий Робіне [8, с. 33].

Але іноді І. Базилянська зовсім ігнорує ідіоми в оригінальному тексті залежно від контексту, опускаючи їх при перекладі, або змінюючи на варіативний відповідник:

«Then shall he taste some of his own porridge», quoth Will. «Seize him, lads!» – То нехай же і він скупається! – сказав Вілл. – Хапайте його, хлопці [8, с. 22].

До речі, в цьому реченні наведено яскравий приклад перекладу поширеного в Британії діалектизму *lad*, який при дослівному перекладі (хлопець, парубок, легінь, наський хлопець) має негативний відтінок. І. Базилянська замінила його на літературне слово «хлопець» з метою логізації, тому що в контексті це слово використовувалося саме в такому сенсі.

Для твору в цілому характерне використання діалектизму *aye*, що має словниковий еквівалент «так», та літературного слова *naue* у випадках заперечення:

«Aye, that I will», said the Sheriff, his cupidity casting his caution to the winds. – «О, дуже охоче», – сказав зажеврілий шериф, забувши про всяку обережність [8, с. 37].

3. У процесі дослідження лексико-семантичного рівня нами було визначено безліч показників розмовності, одним із яких є мейозис.

При перекладі мейозису І. Базилянська, як правило, звертається до логізації:

By my troth, here is a pretty little archer! Where go you, my lad, with that tupenny bow and toy arrows? – Йй-бо, оте хлоп'я вважає себе стрільцем! Куди поспішаєш, хлопче, зі своїм дитячим луком та стрілами? [38 с. 20].

У цьому прикладі ми знов зіткнулися з явищем логізації при перекладі діалектизму *lad* – хлопче. Архаїзм *archer* – лучник І. Базилянська, використовуючи модернізацію, переклала словом «стрілець». Ще одним тропом, що трапляється в цьому прикладі, є інверсія, при перекладі якої було використано таку перекладацьку трансформацію, як конкретизація: *Where go you?* – Куди поспішаєш?

На лексико-семантичному рівні також можна виявити наявність антономазії. У нашому випадку І. Базилянська дотримувалася контекстуальної прикріпленості при перекладі антономазії: як відомо, прізвиськом *Blinder* натовп наділив лучника із пов'язкою на оці, отже, крім антономазії, в цьому прикладі присутнє явище іронії, тому що апіорі, сліпа людина стріляти не може. І. Базилянська проігнорувала явище іронії при перекладі, тому що українській мові не властиво прізвиськотворення, що викликає ряд труднощів у процесі перекладу:

Can you beat that, Blinder? – Ну що, сподіваєшся побити його, Одноокий? [8, с. 20].

Розмовному мовленню притаманна численність метафор, тож об'єкт нашого дослідження не є винятком:

The mighty blows of the stranger went whistling around Robin's ducking head, while his own swift undercuts were fain to give the other an attack of indigestion. – Робін ледве встигав пригинати голову, над якою свистіла пудова палиця незнайомця, зате і його блискавичні удари знизу дуже дошкуляли суперникові [8, с. 27].

У цьому прикладі для передачі розмовності, колориту мови, збільшення емоційного забарвлення перекладач також використовувала ониматопію: *whistling* – свистіла.

Іноді при перекладі метафор І. Базилянська звертається до пошуку варіативного відповідника. Це відбувається через те, що автор має на меті найточніше передати експресивне розмовне мовлення, притаманне головним героям та стилю оповідання твору в цілому:

But just then the awkward beggar came to life. – Та раптом незграбного жебрака наче підмінили [8, с. 41].

It will pleasure me hugely to take a braggart down a notch, an some good man will lend me a stout quarter-staff. – З великим задоволенням полічу цьому хвалькові ребра, якщо добрі люди позичать мені кийок [8, с. 45].

У цьому реченні, крім метафори, для збільшення емоційної напруженості використана ще й гіпербола: *It will pleasure me hugely*. – З великим задоволенням.

Крім цього, речення, в романі «Робін Гуд» трапляються численні випадки використання гіперболи:

All the servants were bustling about making preparations for the feast, save only Little John, who must needs lie abed the greater part of the day. – Усі слуги просто збилися з ніг, готуючись до прийому гостей, і тільки Маленький Джон цілісний день вилежувався на постелі [8, с. 50].

У процесі перекладу цього речення перекладач також звернулася до пошуку варіативного відповідника, замінивши словниковий відповідник виразу *were bustling* – «метушитися» на більш доречний ідіомічний вираз «збитися з ніг», який більш відповідає контексту та є елементом розмовного стилю мовлення.

У процесі аналізу твору нами було виявлено те, що роман «Робін Гуд» рясніє великою кількістю прикладів використання ще однієї характерної риси розмовності – іронії.

У більшості випадків при перекладі іронії І. Базилянська використовувала контекстуальну заміну, тим самим збільшуючи експресивність мови головних героїв та надаючи їй колориту того часу та суспільства:

«Then am I right sorry that I beat you», exclaimed the man, «for I was on my way to seek you and to try to join your merry company». – «Тоді пробач мені, що я трохи помацав тобі кісточку, – вигукнув велетень, – бо я саме розшукував Робін Гуда, щоб приєднатися до його веселої компанії» [8, с. 20].

Актуальним є одночасне використання іронії та гіперболи:

«The pity of it all! Now I shall have to run this fellow through with my sword! And I hoped to be a peaceable man henceforth!» – Лишенько моє! Доведеться-таки полоскотати мечем цього нахабу. А я ж так бажав бути наймиролюбнішою людиною! [8, с. 59].

Використання двох тропів одночасно взагалі є характерним для розмовного стилю мови. Воно надає мовленню експресивності, яскравості та робить його соковитішим та змістовнішим.

Стилістичним прийомом, призначеним для підвищення експресивності мовлення, виявленим нами в процесі роботи з текстом є персоніфікація. У творі використовується персоніфікація поряд з ономаією:

Nathless now and again some luckless fellow would shoot awry and would be sent winding from a long arm blow from the tall lieutenant while the glade roared with laughter. – Тоді вся галявина здригалася від дзвінкого сміху [8, с. 53].

Можна зустріти в творі приклади використання синекдохи:

The company sat down to meat, and the guest was treated to two more disturbing surprise. – Коли компанія сіла обідати, шановного гостя приголомшили ще дві несподіванки [9, с. 53].

4. У процесі роботи з текстом нами було виявлено прояви розмовності на синтаксичному рівні. Одним із проявів розмовності на цьому рівні є речитатив.

При перекладі речитативу І. Базилянська, як правило, звертається до пошуку варіативного відповідника. Наприклад, у реченні: «A Lockesley! a Lockesley! if you win the golden arrow you shall be chief of outlaws in Sherwood Forest!», перекладач замінила вигук імені Локслі на властивий українській мові вигук «браво»:

«Браво, Локслі! Браво! Якщо здобудеш золоту стрілу на змаганнях, то станеш ватажком усіх розбійників Шервудського лісу» [8, с. 16].

При перекладі цього речення І. Базилянська звертається до такої перекладацької трансформації, як транскодуння, що є характерним прийомом для відтворення імен, прізвиськ та назв.

У творі можна спостерігати приклади використання речитативу поряд із синекдохою:

«The beggar! the beggar! a bull! a bull!» yelled the fickle mob, who from jeering him were now his warm friends. – Жебрак! Жебрак! Ура йому, ура! – Несамовито заволав натовп, змінивши свої насмішки на одностайну підтримку Роба [8, с. 20].

Для передачі змісту цього речення І. Базилянська використала одночасно дві протилежні перекладацькі трансформації: при перекладі словосполучення *fickle mob* вона застосувала логізацію («натовп»), а перекладаючи слово *yelled* і додержуючись контекстуальної прикріпленості, звернулася до експресивності («несамовито заволав»).

На синтаксичному рівні трапляються також приклади використання переліку:

Then some would leap and some would run and some try archery and some ply the quarter-staff and some fall to with the good broad sword. – Одні розбійники стрибали, другі бігали навпередки, треті стріляли з луків, а четверті змагалися на дрючках та широких блискавучих мечях [9, с. 65].

Як відомо, для розмовного мовлення характерна наявність еліптичних конструкцій, і твір, який ми аналізували, не є винятком:

Give way, I say. – Дай дорогу, парубче! [8, с. 26].

Аналіз перекладу цього речення свідчить про використання такої перекладацької трансформації, як логізація.

Ще однією характерною ознакою розмовності, що властива тексту на синтаксичному рівні, є асиндетон:

Robin chose the latter – as you or I would probably have done – and scurried back into the wood, blowing his horn as he went. – Робін обрав останнє, – як певне, зробив би на його місці кожен, – і кинувся прожогом до лісу, на ходу сурмлячи у свій ріжок [8, с. 95].

Для того, щоб передати колорит та особливості мовлення головних героїв, автор роману «Робін Гуд» звертається до такого прояву розмовності, як інверсія. Цей стилістичний прийом, характерний для розмовного стилю мовлення, трапляється майже в усіх діалогах. Тож при перекладі дуже важливо було передати характер головних героїв, їх мовлення, але все ж таки, виходячи з контексту та використовуючи описовий переклад, зробити твір зрозумілим українському читачеві:

His name shall be altered, quoth William Stutely, And I will his godfather be – Це прибудне дитя таке маленьке і кволе, що старе ім'я аж ніяк йому не личить [8, с. 30].

Дуже поширеними є приклади використання І. Базилянською таких перекладацьких трансформацій, як експресивація та конкретизація:

«That will I», said the beggar, getting up slowly and with difficulty. – «Що ж, це можна», – сказав здоровань, повільно й важко підводячись з місця і розминаючи задерев'янілі ноги [8, с. 41].

«In Holderness I was born», the man replied. – «Родом я з Голдернеса», – відповів той [8, с. 43].

Іноді для того, щоб зробити мовлення головних героїв максимально зрозумілим читачеві, автор використовує логізацію та полісиндетон:

«But why seek you me?» asked Robin. «You know I am an outlaw and dangerous company. And how left you mine uncle? And have you heard aught of late of – of Maid Marian?» – «А навіщо ти мене шукав? – запитав Робін. – Тобі ж відомо, що я оголошений поза законом і зі мною небезпечно товаришувати. І як ти наважився залишити на самоті мого дядечка? А що чути про... про Маріан?» [8, с. 63].

Взагалі такий прояв розмовності, як фігура умовчання, не властивий для роману «Робін Гуд», але, як було зазначено вище, І. Базилянська, з метою передачі колориту мовлення, історичного бекграунду, характеру персонажів, беручи до уваги контекстуальну прикріпленість, при перекладі деяких діалогів, що їх ведуть персонажі, які перебувають в особливому емоційному та фізичному стані, звертається до цього прийому.

У творі також трапляється такий прояв розмовності, як роз'єднання:

But I am naught but a poor butcher, selling this load of meat, perchance, for enough to pay my quarter's rent. – А я ж тільки бідний м'ясник, що сподівається виторгувати трохи грошей, аби сплатити податки [8, с. 32].

Поряд із роз'єднанням в романі трапляються паралельні конструкції:

The beggar danced about, and made as though he would drop his staff from very pain, while the crowd roared and Eric raised himself for another crushing blow. – Жебрак аж затанцював від болю і, здавалося, ледве не випустив палицю з рук. Натовп заревів. Ерік приготувався до наступного, ще дошкульнішого удару [8, с. 50].

У цьому прикладі також присутні такі прояви розмовності, як ономапія та синекдоха: *the crowd roared* – натовп заревів.

Ще одним стилістичним прийомом, властивим розмовному стилю мовлення, що наявний в цьому реченні, є гіпербола, яку І. Базилянська переклала з урахуванням особливостей розмовного мовлення, притаманного саме українцям: *drop his staff from very pain* – же-

брак аж затанцював від болю [8, с. 43]. А при перекладі цього речення в цілому І. Базилянська звернулась до парцеляції, розділивши одне складне речення на три.

Однією з характерних рис мовлення головних героїв роману «Робін Гуд» та розмовного стилю в цілому є тавтологія.

Іноді при перекладі І. Базилянська зберігає тавтологію:

He insisted upon eating the Sheriff's best bread and drinking his best wine, so that the steward waxed wroth. – Зате він вимагав найкращих страв і найкращого вина, які споживав сам шериф [8, с. 44].

Hold, I say!.. Hold I say, else I shall have to bloody those fair locks of yours! – Стий, кажу тобі, стій!.. Зупинись, тобі кажу, бо я швидко підчиркну твої пишні кучері [8, с. 59].

А іноді з метою адаптування діалогів для українського читача та виходячи з контексту, перекладач ігнорує тавтологію в процесі перекладу:

But my stomach craves food, and food it shall have! – А мій шлунок вимагає їжі і він її матиме! [8, с. 45].

Як відомо, тавтологія надає мовленню емоційності, передає особливий стан оповідача, тому використання експресивації при перекладі виглядає цілком природно:

«What news, what news, good woman?» said Robin hastily but courteously. – «Як почуваєтесь, які у вас новини, матінко?», – мимохідь, але ввічливо запитав її Робін Гуд [8, с. 85].

Наступною ознакою розмовності, характерною для роману «Робін Гуд», є полісиндетон:

Then while the whole glade was filled with the savory smell of roasting venison and fat capons, and brown pasties warmed beside the blaze, and mulled wine sent forth a cordial fragrance, Robin Hood placed the Sheriff upon a knoll beneath the largest oak and sat himself down by him. – І, поки вся галявина заповнювалась приємними пахощами смаженої оленини, жирних каплунів та рум'яних пирогів, а до цих пахощів приєднувався найніжніший аромат вина, підігрітого з пахощами, Робін Гуд одвів шерифа під велетенський дуб, посадив на горбок і сам сів поруч [8, с. 53].

У цьому прикладі полісиндетон використовується поряд з метафорою, гіперболою, роз'єднанням та персоніфікацією, що надає мовленню колориту, насиченості та робить його змістовнішим. Також не є винятком використання полісиндетону з ідіомічними виразами та синекдохою:

Hold! Bind the villains! We will follow the law in this and take them to the town jail. – Стийте! В'яжіть негідників! Ми дотримаємось закону і поки що кинемо їх до в'язниці [8, с. 85].

5. Дослідивши прояви розмовності в романі «Робін Гуд» на семасіологічному рівні, можна стверджувати наявність у творі такої характерної ознаки розмовності, як антитеза:

The rites are few, the fee is large. – Церемоній, як бачиш не багато, але внесок треба зробити великий [8, с. 29].

As for the old Squire, he is still hale and hearty, though rheumatic withal. – Що ж до нашого старенького сквайра, то він ще міцний і бадьорий, хоча його і мучить ревматизм [8, с. 63].

«The same in body, good sir», replied the other sadly; «but my spirit is grievously changed». – «Тілом я той, шановний добродію, – сумно відповів юнак, та в душі моїй усе перевернулось» [8, с. 76].

При перекладі антиклімаксу І. Базилянська зверталась до такої перекладацької трансформації, як логізація:

Thereupon they got a great sack and filled it with silver plate from the shelves where it would not at once be missed, and they swung the sack between them, and away they went, out of the house, out of the town, and into the friendly shelter of Sherwood Forest. – Узявши великий лантух, вони, підсміюючись, наповнили його срібним посудом з верхніх полиць, щоб відсутність срібла не відразу впадала в очі, а потім удвох витягли лантух з будинку, винесли з міста і приволокли до Шервудського лісу [8, с. 50].

Також у творі трапляються випадки використання парадоксу:

«Your last question first», answered Will, laughing. – «Спершу відповім на останнє запитання», – усміхаючись мовив Вілл [8, с. 63].

Ми детально проаналізували переклад роману «Робін Гуд», виконаний І. Базилянською, та з'ясували, що перекладач у більшості випадків зверталася до таких лексико-

семантичних перекладацьких трансформацій, як пошук варіативного відповідника, контекстуальна заміна, описовий переклад, антономічний переклад і транскодування. Також перекладач використовувала усі відомі стилістичні трансформації: логізацію, експресивацію, архаїзацію та модернізацію. Не обійшлося і без граматичних трансформацій, таких як інтеграція та поділ.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що І. Базилянська повністю передала колорит мовлення головних героїв, контекстуальну прикріпленість розмовної лексики та зробила роман «Робін Гуд» зрозумілим для сучасного українського читача.

Список використаної літератури

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка / И.В. Арнольд. – Л.: Просвещение, 1990. – 300 с.
2. Єфімов Л.П. Стилистика англійської мови / Л.П. Єфімов. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.
3. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка / И.Р. Гальперин. – М.: Высшая школа, 1983. – 324 с.
4. Карабан В.І. Translation from Ukrainian into English / В.І. Карабан, Дж. Мейс. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 608 с.
5. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика / И.С. Алексеева. – СПб.: Издательство «Союз», 2004. – 288 с.
6. Korunets V. Theory and Practice of Translation / V. Korunets. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 488 с.
7. Дубенко О.Б. Порівняльна стилістика англійської та української мов / О.Б. Дубенко. – Вінниця: Нова книга, 2011. – 328 с.
8. Макспеден Дж. Робін Гуд. В. Скот. Айвенго: роман; пер. І.Л. Базилянської. – Х.: ВД «Школа», 2009. – 528 с.
9. Walker McSpadden J. Robin Hood [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://learnlibrary.com/robin-hood/>

В статье анализируются элементы и ситуативная прикреплённость разговорной речи в романе Дж. Макспедена «Робин Гуд» на всех уровнях языка, а также способы перевода разговорной лексики, которые использовала И. Базилянская в процессе перевода романа на украинский язык. Автор также акцентирует внимание на трансформациях, использованных в процессе перевода.

Ключевые слова: контекстуальная прикреплённость, разговорная речь, трансформация, стилистические средства, аналог, описательный перевод.

The article deals with situational labeling of conversational style elements analysis inferencing from the examples of “Robin Hood” by J. McSpadden on all language levels and ways of conversational lexical units translation applied by I. Bazylanska while translating into Ukrainian. Great attention is paid to the transformations used in the process of translation.

Key words: contextual labeling, conversational style, transformation, stylistic devices, analogue, descriptive translation.

Одержано 15.02.2013.